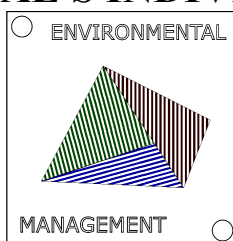

POSTOJ JEDNOTLIVCA K NORMÁM OBJEKTÍVNEHO PRÁVA AKO SUBSTRÁT A DETERMINANT INDIVIDUÁLNEJ MORÁLKY JEDNOTLIVCA

Marianna KIZEKOVÁ¹ - Ferdinand KORN²

THE ATTITUDE OF THE INDIVIDUAL TO THE NORMS OF OBJECTIVE LAW AS A SUBSTRATE AND DETERMINANT OF THE INDIVIDUAL'S INDIVIDUAL MORALITY

¹ Klinika pracovného lekárstva a klinickej toxikológie, Lekárska fakulta Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Slovenská republika

✉ Email: marianna.kizekova@upjs.sk

ORCID iD: [0000-0003-0360-3176](https://orcid.org/0000-0003-0360-3176)

<https://orcid.org/0000-0003-0360-3176>

² Ústav verejného zdravotníctva a hygieny Lekárska fakulta Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Slovenská republika

✉ Email: ferdinand.korn@upjs.sk

ORCID iD:

Competing interests : The author declare no competing interests.

Publisher's Note: Slovak Society for Environment stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations. Copyright: © 2023 by the authors.

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) This license allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, so long as attribution is given to the creator. The license allows for commercial use.

Review text in the conference proceeding: Contributions published in proceedings were reviewed by members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.

Slovak Society for the Environment (Slovenská spoločnosť pre životné prostredie) Bratislava, Slovak Republic

ABSTRAKT

Predkladaný článok analyzuje koreláciu objektívneho práva v materiálnom štáte a jednotlivca v materiálnom právnom štáte na platforme problematiky postoja jednotlivca k objektívnemu právu. Poukazuje na príčiny existencie rôznych druhov postojov jednotlivca k

objektívnemu právu, predkladá základnú systematizáciu predmetných individuálnych postojov jednotlivca a ponúka na danú problematiku ucelený pohľad, zvyrazňujúc základné spoločenské atribúty existencie predmetných postojov zo strany objektívneho práva a zo strany jednotlivca jednak ako nositeľa psychických, fyzických a sociálnych daností a jednak ako nositeľa základných práv a slobôd.

KPúčové slová: *jednotlivec, štát, objektívne právo, individuálny postoj jednotlivca, legitimita*

ABSTRACT

The presented article analyzes the mutual relationship between objective law and the individual in a substantive legal state. It examines the individual's attitude towards objective law. It points to the reasons for the existence of different types of individual attitudes towards objective law. It presents a basic systematization of individual attitudes towards objective law. It emphasizes the basic social reasons for the existence of attitudes, which are caused by objective law and also by the individual. An individual is defined as the bearer of psychological, physical and social characteristics and as the bearer of basic rights and freedoms.

KeyWords: *individual, state, objective law, individual attitude of an individual, legitimacy*

Úvod

V spoločnosti organizovanej vo forme štátu sa prelínajú a pôsobia rôzne spoločenské (sociálne) normatívne systémy, obsahujúce sociálne normy (pravidlá) správania sa, ktoré rôznou intenzitou regulačne vstupujú do kvality obsahu medziľudských, interpersonálnych vzťahov. Možno zvyrazniť existenciu najmä morálneho normatívneho systému, etického, ekonomického, filozofického, náboženského, estetického, politického, atď. No iba právny normatívny systém (objektívne právo) má spomedzi všetkých existujúcich spoločenských normatívnych systémov tú vlastnosť, že v spojení so štátom, so štátnou mocou, dokáže autoritatívne regulovať priestor prirodzenej slobody všetkých jednotlivcov v štáte, bez a priori (i a posteriori) ohľadu na ich individuálny vnútorný morálny, etický, náboženský, filozofický, či iný subjektívny spoločenský status (hovoríme o monizme objektívneho práva) a uvedenú monistickú reguláciu spoločenských vzťahov uskutočňuje (späťosťou so štátom) štátnym donútením, alebo použitím hrozby donútenia. Uvedené právne normy, teda zaručené, všeobecne záväzné pravidlá správania, sa jednotlivcovi zo strany štátnej (verejnej moci) ukladajú heteronómne („zvonku“) bez ohľadu na to, ako sa s nimi jednotlivec (občan) vnútorne postojovo stotožní, dokonca bez ohľadu na to, či sa o nich subjektívne dozvedel, alebo nie. Právne sa prezumuje (predpokladá sa), že samotné publikovanie právnych noriem v publikačnom predpise štátu (v zbierke zákonov) znamená pre štát možnosť ich autoritatívneho a mocenského uplatňovania voči ich adresátom (jednotlivcom), keďže platí, že neznalosť zákona neospravedľuje (*ignorantia iuris non excusat*).

Platí, že tam, kde je organizovaná societa, tam, kde je štát, tam je aj právo, teda objektívne právo, resp. právny normatívny spoločenský systém. Uvedený postulát platí už tisícročia a nachádzame ho už v téze Starých Rimanov „*ubi societas, ibi ius*“ (kde je spoločnosť, tam je právo), na piedestále ktorých stojí oblúkom dvoch tisícročí i dnešné vnímanie objektívneho práva v kontinentálnom priestore Európy.

Žiadne všeobecne záväzné právne (zaručené) pravidlo (norma) v prostredí regulácie spoločenských vzťahov v skutočnosti neexistuje iba na základe fakticity jeho publikovania, či vyhlásenia, resp. jeho platnosťou a účinnosťou. Každá všeobecne záväzná (právna) norma nachádza „svoj komplexný, plný život“ až vo vedomí jej adresáta, teda v konkrétnom jednotlivcovi, ktorého priestor základných práv a slobôd má regulovať a ktorý patrí do množiny neurčitých subjektov rovnakého spoločenskej kvality. Samotná teória objektívneho práva rozoznáva (okrem iného)

psychologickú a sociologickú rovinu skúmania objektívneho práva, resp. pravidiel (noriem správania sa), ktoré tvoria jeho obsah. Psychologická rovina (teória) skúmania objektívneho práva zakladá, že právo pozostáva z nesmierného množstva predstáv týkajúcich sa ľudského správania, ktoré sa nahromadili v priebehu stáročí. Právna norma (pravidlo) sa stáva individuálnym psychickým javom, stáva sa predstavou individuálnych ľudských myslí. Sociologická rovina (teória) skúmania objektívneho práva zakladá, že ťažiskom práva nie je právna veda, tvorba, či aplikácia práva, ale spoločnosť sama, teda spoločenské vzťahy ako výsledok individuálneho pôsobenia jednotlivca v spoločnosti.

Tvorba objektívneho práva v materiálnom právnom štáte nie je (nesmie byť) bezduchým príkazom štátnej moci, ale zložitým tvorivým procesom de legeferenda, ktorý reflektuje vedeckú úroveň poznania a dynamiku všetkých druhov spoločenských vzťahov v štáte v posudzovanom čase s regulačným výhľadom pro futuro. Hovoríme teda v prvom rade o materiálnych prameňoch objektívneho práva, ktoré predmetnú úroveň spoločenských vzťahov v Slovenskej republike predstavujú (Kizeková, M. 2020). Z uvedeného plynie, že ak sa podujmeme v nasledujúcich riadkoch o prezentovanie základnej systémovej analýzy individuálneho postoja jednotlivca k obsahu objektívneho práva (k jeho princípom a normám) je nevyhnutné dať pozornému recipientovi do pozornosti skutočnosť, že spoločenský zdroj kvality individuálneho postoja jednotlivca k obsahu objektívneho práva je zakotvený a je determinovaný práve kvalitou tvorby objektívneho práva v jeho kreáciách zložitého tvorivého procesu ako nevyhnutnej podmienky (conditiosinequanon) jeho platnosti a spoľahlivosti pre samotný bazálny účel existencie objektívneho práva, ktorou je regulácia spoločenských vzťahov v jej predvídateľnosti a v istote konania všetkých subjektov práva.

Možno teda vysloviť rezumačnú konštatáciu, že ak objektívne právo v štádiu jeho tvorby nie je výslednicou tvorivého procesu, zohľadňujúcou všetky spoločenské premenné, ktoré objektívne spoločensky determinujú potrebu monistickej regulácie konania jednotlivcov v spoločnosti v určitom výseku spoločenských vzťahov, keď teda právo nie je iusnaturalistickým „príkazom zdravého rozumu“ (podľa Huga Grotia), ale je len pozitivistickým „príkazom suveréna“ (podľa Thomasa Hobbesa), možno predpokladať vysoký stupeň spoločenského neprijatia takto „tvorenej“ právnej regulácie spoločenských vzťahov zo strany štátnej moci vo vedomí a svedomí prevažnej väčšiny jednotlivcov v štáte.

Základným dôvodom (príčinou) na právnu reguláciu určitého druhu spoločenských vzťahov zo strany štátu musí byť skutočnosť, že štátom právne neregulované, no reálne existujúce spoločenské vzťahy, v plynúcom čase nadobudnú v myslení a správaní jednotlivcov v societe taký kvalitatívny a kvantitatívny spoločenský význam, nadobudnú takú spoločenskú hodnotu, že ich uplatňovanie je v záujme celej spoločnosti, verejného dobra a práv a slobôd iných.

Ak je objektívne právo tvorené inak, z iných spoločenských (politických) príčin než tých, ktoré sú uvedené vo všeobecnosti v predošlom odseku, nie je právo „príkazom zdravého rozumu“, ale len „príkazom suveréna“, resp. „samozvaného suveréna“, ktorým je štátna moc (aktuálni politickí predstavitelia štátnej moci), ktorá však regulami a tézami modernej právnej teórie konštitucionality je len „odvođeným (nepravým) suverénom“, je len nositeľom „suverenity“ o pôvodcovstve štátnej moci, pretože pôvodcom štátnej moci v materiálnom právnom štáte (teda jediným suverénom v materiálnom právnom štáte) je (musí byť) občan (jednotlivec).

Individuálny postoj jednotlivca k zaručeným pravidlám regulácie spoločenských vzťahov (k normám objektívneho práva)

Každá ľudská bytosť (každý jednotlivec), kreovaný psychologickými a sociologickými vplyvmi), reaguje na heteronómne zaručené pravidlo autonómnym postojom. Predmetný postoj je dôležitým substrátom obsahu korelácie „pravidlo a jeho adresát“, pretože znamená vyjadrenie jednak efektivity pravidla a jednak legitimacy pravidla, teda predstavuje odraz kvality javu, kedy sa heteronómne zaručené pravidlo stáva, alebo nestáva pravidlom autonómnym. Individuálny postoj jednotlivca k zaručeným (právnym) pravidlám predstavuje trvalú sústavu ich hodnotení konkrétnym jednotlivcom, vychádzajúc pritom, nielen zo psychologických a sociologických vplyvov na osobnosť jednotlivca, ale z celého spektra, či už pozitívnych alebo negatívnych vplyvov, ktoré tvoria súčasť

objektívnej spoločenskej reality, v ktorej sa daný jednotlivec osobnostne vyvíja a realizuje. Platí totiž, že heteronómne právne pravidlo predstavuje vo vedomí jednotlivca určitý vonkajší podnet, (tak, ako každý iný vonkajší podnet), na základe čoho je porovnávané a posudzované vnútorným osobnostným statusom jednotlivca (psychický stav, osobnostné vlastnosti, doterajšie skúsenosti, vek, stupeň poznania, etc.). V predmetnom procese posudzovania a porovnávania vonkajšieho (heteronómneho) pravidla sú práve postoje jednotlivca k spoločenským normám hodnotou, ktorá zohráva rozhodujúcu rolu. Individuálne postoje k pravidlám sú tak zavŕšením motivačného procesu vo vedomí jednotlivca ako adresáta a subjektu zaručených (právnych) pravidiel v prostredí materiálneho právneho štátu. (Pozri napr. Hungr, P., Dobrovičová, G.1990).

Jednotlivec si môže vytvoriť právny postoj len vtedy, ak existuje v jeho vedomí nejaká predstava o právnych normách a o objektívnom práve. Predpokladom formovania postojov k právnym normám je odovzdávanie informácií v rámci procesu komunikácie ako formy sociálneho styku. Základ individuálneho postoja jednotlivca k normám objektívneho práva (zaručeným pravidlám) tvoria jeho individuálne potreby.

Pre jednotlivca získava zaručené pravidlo význam iba vtedy, ak sa stane rámcom pre splnenie jeho potrieb, eventuálne prekážkou uspokojenia tých potrieb, ktorým nie je možné dať legálny prechod. Na tomto mieste uvádzajú autori príspevku pojem „neutrálny náboj sociálnej inteligencie osobnosti jednotlivca pri dosahovaní stanoveného individuálneho cieľa“ (potreby) vo vzťahu k zaručeným pravidlám a morálnym pravidlám. Sociálna inteligencia osobnosti jednotlivca predstavuje súhrn osobnostných vlastností jednotlivca pri jeho interakcii s ostatnými členmi society, v ktorej sa realizuje, teda predstavuje sociálnu interakčnú (interpersonálnu) spôsobilosť jednotlivca v danej societe. Uspokojovanie potrieb jednotlivca predstavuje v uvedenom kontexte vytýčenie určitého cieľa jednotlivcom, pri dosahovaní ktorého vo vzťahu k ostatným jednotlivcom má sociálna inteligencia jednotlivca neutrálny náboj k zaručeným pravidlám a existujúcej spoločenskej morálke. Postoj jednotlivca k zaručeným pravidlám je teda poznateľný vo forme jeho prejavu, teda v prejavovaných názoroch na pravidlá a v reálnom správaní jednotlivca.

V postojovej sfére jednotlivca sa stretávame s rozmanitou intenzitou a kombináciou jednotlivých druhov postojov a to podľa charakteru právnych podnetov (pravidiel, noriem) a podľa spoločenských situácií.

Z najvšeobecnejšieho hľadiska možno postoje k zaručeným pravidlám rozdeliť na:

- pozitívne a
- negatívne.

Pozitívne postoje jednotlivca k objektívnemu právu

Pozitívne postoje sú charakterizované prijatím (akceptáciou) určených pravidiel správania sa (právnej, zaručenej normy), následne členených (systematizovaných) podľa stupňa intenzity danej akceptácie.

Vo vzťahu k zaručeným pravidlám pozitívne postoje delíme na:

- na „úctu k normám objektívneho práva“,
- legalistický postoj (legalizmus),
- na postoj konformný (konformizmus) a
- na postoj oportunistický (oportunizmus).

Základom postoja „úcty k pravidlám“ je materiálne hodnotenie pravidla, t.j. konfrontácia jeho obsahu s vnútorne prijímanými hodnotiacimi kritériami osobnosti jednotlivca. Výsledkom danej konfrontácie je hodnotiaci úsudok, podľa ktorého je pravidlo dobré, slušné, spravodlivé, zhodné s predstavou hodnotiaceho jednotlivca. V tomto zmysle je „úcta k pravidlám“ výsledkom harmónie záujmov jednotlivca so zámerom tvorcu pravidla.

O legalistickom postoji jednotlivca k pravidlám možno hovoriť v prípadoch navonok prejavenej tendencie rešpektovať pravidlá, pretože sú ipsofacto pravidlami (zaručenými, právnymi).

Daný postoj je výrazom formálneho uznania nutnosti autority, ktoré pravidlá poskytujú, bez ohľadu na ich obsah.

Najčastejšie sa vo vzťahu „jednotlivec a právne normy“ vyskytuje postoj konformný. jednotlivec akceptuje alebo odmieta požadovanú normu preto, že ju akceptuje alebo odmieta tá skupina, ktorá patrí do vzťažnej roviny, resp. do vzťažnej cieľovej neurčitej sumy subjektov obsahu pravidla a do ktorej daný jednotlivec sociálne patrí. Materiálne hodnotenie, teda hodnotenie obsahu právnej normy, ustupuje do úzadia a podstatným sa stáva súhlas, či nesúhlas skupiny, ktorej je jednotlivec súčasťou. Čím viac sa jednotlivec identifikuje s danou skupinou (societou), tým je jeho postoj k právnym normám konformnejší.

Postoj oportunistický predstavuje skutočnosť, že model správania sa, obsiahnutý v posudzovanom pravidle, je hodnotený jednotlivcom z hľadiska „rentability“ vo vzťahu k významu cieľa jednotlivca a jednak z hľadiska predbežnej subjektívnej kalkulácie na dosiahnutie maximálnych výhod pri minimalizácii nevýhod a rizika. Krajnosťou predmetného postoja je „vychytralé“ prospechárstvo spojené s alibizmom. Oportunizmus sa prejavuje ako ochota rešpektovať právne normy len vtedy, keď sa jednotlivcovi z hľadiska jeho stanovených cieľov (cieľovej orientácie) a osobných výhod javí právna alternatíva zhmotnená právnymi normami výhodnejšia ako konanie protiprávne, teda konanie proti určeným pravidlám.

Negatívne postoje jednotlivca k objektívnemu právu

Negatívne postoje sa prejavujú v názorovej negácii (odmietaní) určitého požadovaného pravidla správania sa vo vonkajšej forme „protiprávneho konania“, následne členených (systematizovaných) podľa stupňa intenzity danej negácie (neakceptácie). (Úmyselným konaním jednotlivca proti obsahu stanovených pravidiel).

Vo vzťahu k zaručeným pravidlám pozitívne postoje delíme na:

- anarchizmus,
- negatívnu deviáciu,
- nonkonformizmus,
- nezávislý postoj.

Anarchistický postoj je postojom spočívajúcim v apriórnom odmietaní spôsobov správania sa jednotlivca v súlade s obsahom stanovených pravidiel a to bez odôvodnenia, bez odvolania sa na nejakú hodnotu, obvykle živelne. Anarchický postoj je charakteristický pre asociálnych jednotlivcov.

Negatívna deviácia je postoj jednotlivca k určeným pravidlám, ktorý je možno charakterizovať ako protiklad oportunistu. Znamená to, že okolnosti, ktoré sú pri oportuniste motívom jednotlivca ku konaniu v súlade s pravidlami, vedú jednotlivca pri negatívnej deviácii ku konaniu v rozpore so stanovenými pravidlami. Predmetnými okolnosťami sú napr. vlastný prospech, získanie mocenského postavenia v spoločnosti, alebo získanie pozitívneho hodnotenia nadriadenou autoritou, etc.

Nonkonformný postoj je opakom konformity. Jeho základom je prejavovaný nesúlad s určenými pravidlami, resp. hodnotením a vzormi správania sa. Prejavuje sa negativizmom, nepriateľstvom jednotlivca v societe. Jednotlivec aktívne oponuje, rozširuje názorové rozdiely, ba dokonca zavrhuje stanoviská a postoje v spoločnosti.

Nezávislý postoj je postojom nonkonformizmu veľmi blízky, má však vyššiu hodnotovú úroveň. Prejavuje sa ako postoj jednotlivca k normám objektívneho práva, ktorý spočíva na akceptácii hodnôt chránených zaručenými pravidlami, ale prostriedkami v rozpore s danými pravidlami. Uvedenou definíciou sa predmetný postoj dostáva do protikladu s legalizmom. Jednotlivec, ktorý je nositeľom nezávislého postoja, spravidla zvažuje v priebehu motivácie existenciu normatívnej sústavy v societe, ale vnútorne ju neuznáva a nerešpektuje, pretože táto kolide s jeho vnútornou hodnotovou orientáciou. Svojmu postoju dáva publicitu, snaží sa ho odôvodniť a presadiť v mene „interných vyšších princípov“. Nezávislý postoj neznamená posun osobnosti jednotlivca do asociálnej roviny (i keď ho neskôr nemožno vylúčiť), nemusí ani vyústiť do aktívneho konania proti obsahu stanovených pravidiel. Z uvedeného plynie, že poznanie a analýza daného postoja má význam len

vtedy, keď sa prejaví v aktívnom porušení pravidiel konkrétnym jednotlivcom. (Hungry, P., Dobrovičová, G. 1990).

Záverčné rezumácie

Vyššie uvedenú existenciu pozitívnych a negatívnych postojov jednotlivca k obsahu objektívneho práva (predovšetkým k právnym normám) je možno definovať z viacerých objektívne daných dôvodov, ktoré sú posudzovateľné buď zo strany objektívneho práva (ipsoiure), alebo zo strany jednotlivca ako adresáta popisovanej právnej regulácie.

Dôvody na **strane objektívneho práva** sú poznateľné v prvom rade na základe (ipsofacto) samotnej existencie objektívneho práva, jeho účelu a cieľa, teda na základe jeho definičných znakov, ktorými sú monizmus, heteronómnosť, difúznosť a spätosť so štátom a v druhom rade kvalitou legislatívneho procesu, teda úrovňou tvorby práva de legeferenda.

Monizmom právo „uniformuje“ všetkých jedincov v spoločnosti, ktorí sú síce ústavne rovní vo svojej dôstojnosti a právach, ale ktorí sú prirodzene nerovní (každý jednotlivec v societe je unikátom). Jednotlivec sa vedome i podvedome bráni unifikácii, uniformovanosti, ktorá mu neumožňuje „bez spoločenských prekážok“ uplatňovať si svoju ústavne zakotvenú slobodu voči štátu (svoje základné práva a slobody).

Heteronómnosť predstavuje stav, keď normy objektívneho práva sú ipsoiure dané ako vonkajší spoločenský regulačný prostriedok zo strany štátu do vnútorného priestoru jednotlivca, dokonca bez ohľadu na to, či ich jednotlivec pozná, alebo nepozná, alebo či sa s nimi autonómne stotožnil, alebo nestotožnil. Je to invazívny, vonkajší zásah autoritatívneho regulátora (štátu) do slobodného, autonómneho priestoru jednotlivca.

Difúznosť znamená, že objektívne právo je rozptýlené, zložené vo svojich materiálnych a formálnych prameňoch a hermeneutických reguláciách, vyžaduje odborný prehľad, čo núti jednotlivca vyhľadávať právnu pomoc, pretože nie je v jeho silách reagovať na regulačné požiadavky štátu, často vo formálne hypertrofickú právnu publikačnú úpravu. **Polysémnosť** objektívneho práva (jeho mnohovýznamovosť) zároveň neumožňuje objektívnemu právu ho spoločensky kategoricky ohraničiť (dynamika objektívneho práva).

Spätosť so štátom svojou podstatou značí, že objektívne právo neexistuje bez štátu a naopak. Štát je však pre jednotlivca spoločenský kontrapunkt, paradoxne hoci je jednotlivcom tvorcom materiálneho právneho štátu, štát jeho slobodu svojimi mocenskými mechanizmami a svojou podstatou obmedzuje a ukladá mu povinnosti v mene verejného dobra a ochrany práv a slobôd iných jednotlivcov (subjektov) v štáte.

Ak **objektívne právo v štádiu jeho tvorby nie je výslednicou tvorivého procesu**, zohľadňujúcou všetky spoločenské premenné, ktoré objektívne determinujú potrebu monistickej a heteronómnej regulácie konania jednotlivcov v spoločnosti v určitom výseku spoločenských vzťahov, ale je len pozitivistickým príkazom suveréna, možno predpokladať vysoký stupeň spoločenského neprijatia takto „tvorenej“ právnej regulácie spoločenských vzťahov zo strany štátnej moci vo vedomí a svedomí prevažnej väčšiny jednotlivcov v štáte.

Dôvody **na strane jednotlivca** ako adresáta popisovanej právnej regulácie sú predovšetkým existencia neutrálneho náboja sociálnej inteligencie osobnosti jednotlivca pri dosahovaní stanoveného individuálneho cieľa k určeným heteronómnym pravidlám, ktoré regulujú jeho priestor v materiálnom právnom štáte a druhou bazálnou príčinou, ktorá úzko súvisí s vyššie spomínanou koreláciou „jednotlivec a normy objektívneho práva“ je legitimita stanovených pravidiel.

Skúmaným inštitútom problematiky **neutrálneho náboja sociálnej inteligencie jednotlivca** je otázka, ktorá súvisí s jej prosociálnym, respektíve antisociálnym kontextom. Prosociálne správanie jednotlivca je zamerané na úžitok inej osoby bez nároku na odmenu a je hodnotené ako etické a morálne. Podľa Z. Birknerovej, L. Ištvánikovej a A. Janovskej je sociálna inteligencia vnímaná z tohto pohľadu neutrálne v prosociálnom, ako aj v antisociálnom ponímaní (Birknerová, Ištvániková, Janovská, 2009). M. Frankovský a Z. Birknerová vo svojom výskume realizovali analýzu súvislostí medzi faktormi sociálnej inteligencie a machiavellizmu. Zaznamenali, že vyššia miera cynizmu a využívania klamstva pre vlastný úžitok jednotlivca súvisí so schopnosťou presvedčať iných,

využívať ich pre vlastný prospech, teda so schopnosťou manipulovať. Cynizmus v zmysle obrannej reakcie súvisí aj so sociálnou iritabilitou. Neprítomnosť zápornej korelácie svedčí o skutočnosti, že sociálna inteligencia nie je vnímaná ako etická (morálna) kategória, ale (pretože) má neutrálny náboj (Frankovský, Birknerová, 2012).

Legitimita vo vzťahu k regulácii spoločenských vzťahov objektívnym právom znamená jej prijatie, resp. schválenie väčšinou spoločnosti, teda jednotlivcami. Legitimita regulácie spoločenských vzťahov objektívnym právom je predpokladom jej efektivity, čiže tá skutočnosť, či objektívne právo je reálnym odrazom určitej úrovne spoločenských vzťahov, čo vyžaduje spoločenskú potrebu a objednávku ich regulácie štátnou (verejnou) mocou, alebo či je regulácia spoločenských vzťahov v záujme tých politických a ekonomických síl v štáte, ktoré tým sledujú vlastné mocenské záujmy, bez ich predpokladu v existujúcej úrovni a kvalite spoločenských vzťahov. V uvedenom kontexte je potrebné legitimitu regulácie spoločenských vzťahov objektívnym právom vnímať v dvoch jej všeobecných aspektoch a to buď ako **normatívnu** legitimitáciu (súhlasné hodnotenie), alebo ako **sociologickú** legitimitáciu (skutočné schválenie). Až skutočné schválenie regulačných opatrení v spoločenských vzťahoch väčšinou spoločnosti zabezpečí efektívnu reguláciu spoločenských vzťahov objektívnym právom.

V definovaní legitimacy určitého regulačného opatrenia však nestačí iba definovanie otázok jej normatívnej alebo (a) sociologickej legitimacy. Položme si otázku: Možno považovať určité konanie štátnej moci za legitímne, ak síce i bolo skutočne schválené väčšinou spoločnosti, ak sa následne preukáže, že štátna moc (vláduca politická sila) pri predkladaní určitého regulačného opatrenia úmyselne zavádzala adresátov daného opatrenia v duchu politického marketingu?

Demokratické materiálnoprávne (prirodzenoprávne) spoločenské prostredie materiálneho právneho štátu nemôže a nesmie zakladať svoju legitimitu na čistej legalite. (Brössl, A., Dobrovičová, G., Kanárik, I. 2007). Z uvedeného dôvodu nie je možné od jednotlivcov požadovať „bezpodmienečnú poslušnosť“, vychádzajúc len zo samotnej skutočnosti, že stanovené zaručené pravidlo (právna norma) bolo vydané (formálne existuje), ale „poslušnosť kvalifikovanú“, ktorá vychádza z implicitnej povinnosti tvorca pravidiel v spoločenskom prostredí materiálneho právneho štátu zohľadniť status jednotlivca ako nositeľa ústavne katalogizovaných základných práv a slobôd a zároveň jeho ústavný status pôvodcu štátnej moci.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- 1) BRÖSSL, A., DOBROVIČOVÁ, G., KANÁRIK, I. 2007. Teória práva. Košice. ISBN 978-80-7097-680-7, s.17 a nasl.
- 2) BIRKNEROVÁ, Z., IŠTVÁNIKOVÁ, L., JANOVSÁ, A. 2009. Osobnostné charakteristiky a hodnotové orientácie študentov manažmentu v kontexte sociálnej inteligencie. In Sympóziu Manažment '09. Žilina: IM ŽU, s. 32 – 38.
- 3) FRANKOVSKÝ, M., BIRKNEROVÁ, Z. 2012. Etický rozmer sociálnej inteligencie ako výkonovej charakteristiky. In Psychologica XLI. Bratislava: Stimul, s. 163 – 174.
- 4) HUNGR, P. – DOBROVIČOVÁ, G.: Sociológia práva. Rektorát Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, 1990.
- 5) KIZEKOVÁ, M. 2020b. Aplikácia právneho aspektu pracovného lekárstva v konkrétnom posudzovanom prípade. Manažment podnikov 1/2020. VPS Slovakia, s.r.o. Prešov. Ročník 10. ISSN 1338-4101, s.31
- 6) KORN, F. 2013. Aproximačné nariadenie vlády a čl.125 Ústavy Slovenskej republiky. Historia et theoria iuris, číslo 2, ročník 5, rok 2013. ISSN 1338-0753. <http://hticasopis.blogspot.sk/2014/02/historia-et-theoria-iuris-2013-roc-5-c-2.html>.